

Wageningse conferentie over competentiegericht leren

Inspirerend onderzoek

Competentiegericht leren werkt motiverend voor leerlingen en studenten, is een conclusie van onderzoek van de leerstoelgroep ECS. Het is interessante kennis. Maar hoe breng je die kennis over in het onderwijs?

“Inspiratie is cruciaal bij vernieuwingen”, aldus hoogleraar Martin Mulder. Hij wil met mensen van de onderwijsinstellingen een lerende omgeving vormen

“Het kwartje is gevallen tijdens deze middag”, zegt Stef Smit, docent mbo (Clusius College). Hij verontschuldigt zich dat het misschien wat raar klinkt, ze zijn op zijn aoc immers al een flinke tijd bezig met competentiegericht leren. Toch vindt hij dat de onderzoekers wat te vertellen hebben. “Je merkt dat ze er midden in zitten. Zij weten heel goed duidelijk te maken waar het om gaat.”

Twijfel

Smit is, net als een kleine twintig andere docenten (mbo en hbo), op dinsdagmiddag 12 februari naar De Wageningse Berg gekomen om zich te laten inspireren voor competentiegericht leren. De onderzoekers van de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies (ECS) van Wageningen Universiteit presenteren er resultaten van het onderzoeksprogramma ‘Competentieontwikkeling op het terrein van voedsel en groen.’ Drie thema’s staan centraal in dat onderzoek: Hoe geef je competentiegericht onderwijs en beoordelen vorm? Hoe ervaren lerenden en onderwijsgevendenden het competentiegericht leren? En hoe kun je leerlingen of ondernemers inspireren tot leren?

Naast docenten, vaak met een coördinerende functie, zijn er veel ondersteuners, coördinatoren, onderzoekers of mensen uit onderwijsbeleid op die vragen afgekomen. “Een beetje jammer is het wel,” constateert onderzoeker Renate Wesselink achteraf, “dat het ons niet lukte meer docenten te trekken.” Hoofddocent Harm Biemans voegt er aan toe dat ondersteuners ook tot de doelgroep behoren.

“Inspiratie, daar gaat het om”, betoogt

De aanwezige docenten vinden de Wageningse kennis interessant voor het onderwijs

hoogleraar Martin Mulder in zijn inleiding. “Dat is cruciaal. Docenten hebben zorgen over de vernieuwingen in het onderwijs. Ik begrijp dat wel. Ze zouden meer tijd moeten hebben. En ze hebben vooral behoefte aan goede voorbeelden.”

Mulder wil met de mensen uit het onderwijs, docenten, ondersteuners, beleidsmedewerkers, een lerend netwerk vormen. Hij vindt dat het onderzoek van zijn leerstoelgroep interessante resultaten oplevert voor het onderwijs en wil die bevindingen ontsluiten. Hij wil met de mensen uit het onderwijs in gesprek en legt daarom een aantal stellingen voor aan de deelnemers. Dat inspiratie belangrijk is, daar kan iedereen zich wel in vinden. Maar of het competentiegericht leren door leerlingen of studenten positief wordt ervaren, daarover is twijfel.

Werkvloer

Renate Wesselink neemt tijdens een workshop een deel van die twijfel weg. Ze onderzocht hoe leerlingen en studenten op mbo en hbo het competentiegericht leren ervaren. Ze legt onderzoeksvragen voor: ‘Wie zijn positiever over competentiegericht leren? Mbo leerlin-

gen- of hbo-studenten?’ Deelnemers mogen met hulp van een blauw petje aangeven wat ze verwachten. Mbo-leerlingen zijn vooral positief over de praktijkgerichtheid en coaching, hbo-studenten zijn positief over de integratie van kennis, vaardigheden en houding, zo blijkt uit de onderzoeksresultaten. Een voorzichtige conclusie is dat beide groepen er door gemotiveerd worden. Opvallend is dat dat het sterkst geldt voor mbo-leerlingen van niveau 3. “Dat komt,” zo denkt een deelnemer, “omdat die leerlingen een duidelijk beroepsbeeld hebben. Die raken gemotiveerd als de praktijk in beeld komt.” Maar niet alles gaat goed, zo blijkt uit het onderzoek. Zelfsturing vinden docenten, studenten en leerlingen soms lastig. ‘Zelf zaken uitzoeken is goed,’ zo vinden mbo-leerlingen, ‘maar een docent mag ook best antwoorden geven. En af en toe een les over een onderdeel mag best.’ Vier workshops zijn er vanmiddag, in twee rondes. Tegelijk met de workshop over beleving gaat Judith Gulikers in de workshop ‘Effect’ in op de manier waarop je competentiegericht beoordeelt. Ze wil concrete handvatten geven om te werken aan de kwaliteit van de beoordeling. Harm Biemans geeft een

workshop over de matrix voor competentiegericht beroepsonderwijs. Aan de hand van die matrix kan een onderwijsorganisatie constateren in hoeverre een opleiding al competentiegericht is. Docent Stef Smit, die die workshop bijwoont, vindt de matrix ‘een fantastisch instrument’. Toen hij er een dag later, terug in Alkmaar, met een collega over sprak, vertelde die dat hij die matrix wel kende. Eind 2005 kwam die uit. Die collega viste de matrix uit een stapel informatie. Hij had nooit begrepen wat je er mee zou kunnen: te ingewikkeld. Hij miste de toelichting. “Dit maakt duidelijk waarom het zo lastig is om informatie op de werkvloer te krijgen”, vindt Smit.

Impulsen

Parallel aan de workshop over de matrix, neemt Stoa-docente en onderzoeker Hennie van Heijst deel aan een workshop over inspirerende leeromgevingen (ilo) voor ondernemers. Sanne Schaafsma en Jos Verstegen, de workshopleiders, willen deelnemers kennis laten maken met die leeromgevingen die ook geschikt kunnen zijn voor het onderwijs. Die leeromgevingen heten ‘keukentafel’, ‘studieclub’ of ‘ondernemerscafé’. Het suggereert een vertrouwde omgeving. De onderzoekers onderscheiden twaalf ilo’s. Meer avontuurlijke namen zijn ‘expeditie’ of ‘boksring’ of ‘clinic’. Leren in een creatieve setting doe je in het ‘atelier’. Deze workshop is zo’n atelier. Om dat te suggereren, liggen er roze kussens op de vloer en staan er schildersattributen. En Van Heijst experimenteert als een van de deelnemers. Aan de hand van een checklist onderzoekt ze welke ilo voor haar onderwijs geschikt zou zijn. De vragen gaan bijvoorbeeld over hoeveel sturing op het leerproces wenselijk is, hoe belangrijk kenmerken van de beroepspraktijk zijn, of hoe belangrijk de focus op kennis of juist op vaardigheden is. De studieclub, masterclass, Utopia en expeditie komen als meest passend naar voren. “Het resultaat is verrassend,” vindt Van Heijst, “het zet je aan tot nieuwe ideeën.” Die uitkomsten van de checklist beschouwt ze als niet meer dan een handreiking. “Het helpt je scherp te

krijgen wat die ilo's inhouden. Het kan je helpen los te komen van bestaande voorkeuren."

"Een zinvolle middag", constateert Van Heijst achteraf. Als onderzoeker vindt ze het interessant om te zien wat anderen onderzocht hebben. En zo'n oefening met ilo's geeft nieuwe impulsen. Smit, die enthousiast terugblijkt, vindt dat de leerstoelgroep haar kennis beter moet ontsluiten op een toegankelijke manier, bijvoorbeeld met filmpjes op hun website. "Het is jammer dat er niet meer docenten waren. Voor hen is het een gemiste kans." Wesselink beaamt dat ze er, mede door de reacties van de middag, over denken om hun kennis ook op andere manieren te ontsluiten. Zelf wil ze de resultaten van haar onderzoek uitwerken en op de website publiceren. □

Wie worden meer gemotiveerd door competentiegericht leren, hbo-studenten of mbo-leerlingen? Met een blauw petje mogen deelnemers aangeven hoe ze erover denken